

NOTAT

24-05-2017

J.nr. 2017 - 3348

CAIJ

Grund- og nærhedsnotat en europæisk søjle af sociale rettigheder

Europæisk søjle af sociale rettigheder

KOM(2017) 250, KOM(2017) 251 og KOM(2017) 2600.

Nyt notat.

1. Resumé

Kommissionen fremlagde den 26. april sit udspil til en "social pakke", bestående af en række delelementer, herunder forslag til en europæisk søjle af sociale rettigheder. Den danske version af forslaget er dateret den 2. maj 2017.

Søjlen er inddelt i tre kapitler: I) Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, II) rimelige arbejdsvilkår og III) social beskyttelse og inklusion. Søjlen består af 20 overordnede, ikke-retligt bindende principper. De skal fungere som rettesnor for effektive beskæftigelsesmæssige og sociale resultater.

Det er udtrykkeligt fremhævet i forslaget om søjlen, at den ikke forrykker den eksisterende kompetencefordeling eller tilfører ny EU-kompetence på områder under national kompetence.

Eftersom søjlen alene består af overordnede, ikke-retligt bindende principper, vurderes det, at spørgsmålene om nærhedsprincippet, gældende dansk ret og konsekvenser ikke er relevante.

Regeringen støtter et socialt ansvarligt Europa, der stiler mod inklusiv vækst. Men der må ikke skabes forventninger om løsninger fra Bruxelles på områder, hvor ansvaret for at handle først og fremmest ligger hos medlemslandene.

EU kan således være med til at sætte de overordnede rammer for, men skal ikke detailregulere beskæftigelses- og socialområdet. I udformningen af søjlen skal nærhedsprincippet respekteres, og der skal ikke overføres yderligere kompetence til EU på områder, som berøres af søjlen.

Regeringen vil indgå aktivt i forhandlingerne for at påvirke dem med danske synspunkter.

2. Baggrund

Kommissionsformand Jean-Claude Juncker nævnte i sin tale til Europa-Parlamentet om Unionens tilstand den 9. september 2015, idéen om at etablere en europæisk søjle af sociale rettigheder som et kompas for fornyet konvergens i euroområdet.

Kommissionen har siden argumenteret for behovet for en social søjle og for et mere socialt EU, dels for at rette op på de beskæftigelsesmæssige og sociale konsekvenser af den økonomiske krise, dels for at skabe en bedre balance mellem økonomiske og sociale hensyn.

Den 8. marts 2016 sendte Kommissionen sin skitse til en mulig social søjle i offentlig høring hos andre EU-institutioner, nationale myndigheder, nationale parlamenter, civilsamfund, eksperter og borgere. Denne høring løb frem til den 31. december 2016.

Kommissionen fremlagde den 26. april sit udspil bestående af 3 dele:

- 1) en meddelelse (KOM(2017) 250),
- 2) en kommissionshenstilling (KOM(2017) 2600), og
- 3) et forslag til en såkaldt ”interinstitutionel proklamation” (KOM(2017) 251).

De danske sprogversioner er dateret den 2. maj 2017.

Kommissionen vil snarest indlede drøftelser med Ministerrådet og Europa-Parlamentet med henblik på at sikre bred politisk tilslutning til søjlen.

Det vil ske i form af den interinstitutionelle proklamation, som skal vedtages i fællesskab mellem Kommissionen, Ministerrådet og Europa-Parlamentet. Denne form begrundes fra Kommissionens side med ønsket om at opnå bredest mulig politisk ejerskab over principperne i søjlen.

3. Formål og indhold

Den sociale søjle skal ifølge Kommissionen:

- tjene som rettesnor for effektive beskæftigelsesmæssige og sociale resultater,
- bidrage til at opfylde borgernes basale behov og sikre bedre vedtagelse og gennemførelse af sociale rettigheder, samt
- fungere som ledetråd for fornyet konvergens i EU.

Søjlen er primært tilegnet euro-landene, men også ikke-euro-lande vil kunne tilslutte sig.

Søjlen er inddelt i tre kapitler.

- I) Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet,
- II) rimelige arbejdsvilkår, samt
- III) social beskyttelse og inklusion.

Under de tre kapitler indgår i alt 20 principper, som anses som nødvendige for velfungerende og retfærdige arbejdsmarkeder og velfærdssystemer.

Principperne bygger på eksisterende EU-lovgivning, men også på inspiration fra praksis på nationalt plan i medlemslandene og fra internationale retskilder.

De 20 principper i søjlen

De 20 principper svarer til dem, som blev sendt i høring med Kommissionens tidligere skitse til søjlen, og vedrører områderne:

- uddannelse og livslang læring,
- ligestilling,
- lige muligheder,
- aktiv beskæftigelsespolitik,
- sikker og fleksibel beskæftigelse,
- lønninger,
- ansættelsesvilkår,
- social dialog og inddragelse af arbejdstagere,
- balance mellem arbejdsliv og privatliv,
- arbejdsmiljø,
- børnepasning,
- social sikring,
- arbejdsløshedsydelse,
- minimumsindkomst,
- pensioner,
- sundhedsydelse,
- inklusion af handicappede,
- langtidspleje,
- boliger og støtte til hjemløse, samt
- adgang til basale tjenester.

Principperne omtales som fælleseuropæiske, politiske sigt punkter for medlemslande, regioner, arbejdsmarkedets parter og EU's institutioner under overvejende national kompetence.

Det er ikke muligt at støtte direkte ret på principperne, som skal omsættes til målrettede tiltag eller konkrete forslag. Det er endvidere udtrykkeligt fremhævet, at dette initiativ ikke forrykker den eksisterende kompetencefordeling eller tilføjer ny EU-kompetence på områder under national kompetence.

Principperne vedrører både områder med EU-kompetence og områder, som medlemslandene alene har ansvaret for. De skal blandt andet bruges til at vurdere resultaterne på de enkelte politikområder gennem udvikling af brugbare benchmarks, data om indsats etc. samt til eventuelt at tage elementer af EU-retten op til fornyet overvejelse.

Sammenligninger mellem EU-landene

Øget dataindsamling, overvågning og benchmarking inden for og mellem EU-landene vil være et af indsatsområderne i det videre arbejde med søjlen.

Denne sammenligning skal bl.a. ske ved hjælp af et "socialt scoreboard", der er præsenteret som en del af den sociale pakke. Formålet med scoreboardet er at bidrage til at overvåge udviklingen på det sociale område.

Det bemærkes, at ”det sociale område” her skal forstås bredt. Det vil sige, at det blandt andet inkluderer spørgsmål om sociale forhold, beskæftigelse, uddannelse og ligestilling. Scoreboardet knytter an til de 20 principper i søjlen.

Øvrige initiativer i den sociale pakke

Den sociale pakke består ud over søjlen også af en række selvstændige, konkrete initiativer. Der er blandt andet tale om initiativer, som retter sig mod balance mellem arbejds- og privatliv, herunder forslag til revision af det eksisterende forældreorlovsdirektiv.

Forslagene behandles særskilt og separat efter sædvanlig procedure for inddragelse af Folketinget.

4. Europa-Parlamentets udtalelse

Europa-Parlamentet vil skulle tilslutte sig den interinstitutionelle proklamation. Europa-Parlamentets udtalelse om den sociale søjle foreligger ikke.

5. Nærhedsprincippet

Det understreges både i kommissionshenstillingen og i forslaget til den interinstitutionelle proklamation, at søjlen skal respektere nærhedsprincippet, og at søjlen ikke udvider EU’s kompetencer, men skal føres ud i livet inden for de nuværende traktatmæssige rammer. Det understreges ligeledes, at søjlen ikke påvirker EU-landenes ret til at udforme deres egne velfærdsmodeller.

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant, eftersom søjlen alene består i overordnede, ikke-retligt bindende principper. Vurdering af spørgsmålet om nærhedsprincippet i forbindelse med de forslag, der vil blive præsenteret med henvisning til søjlen, vil skulle ske fra sag til sag.

6. Gældende dansk ret

Spørgsmålet om gældende dansk ret skønnes ikke relevant, eftersom søjlen alene består i overordnede, ikke-retligt bindende principper.

7. Konsekvenser

Spørgsmålet om konsekvenser skønnes ikke relevant, da etablering af en social søjle bestående i overordnede, ikke-retligt bindende principper ikke i sig selv vil medføre konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Kommissionens udspil til social søjle er sendt i høring i EU-specialudvalget for Arbejdsmarkedet og Sociale Forhold med frist den 23. maj. Resultatet af høringen vil blive fremsendt, når det foreligger.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

En række lande har efterlyst øget indsats fra EU på det sociale område, herunder flere økonomiske midler og flere fælles minimumsregler på området. Omvendt har Danmark sammen med en række ligesindede lande argumenteret for, at sociale fremskridt først og fremmest sikres via velfungerende arbejdsmarkeder samt

ansvarlig og stabilitetsorienteret økonomisk politik, herunder sunde og holdbare offentlige finanser og løbende reformer på nationalt niveau.

Landenes holdning til det fremsatte udspil til en social søjle kendes endnu ikke.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Der må ikke skabes forventninger om løsninger fra Bruxelles på områder, hvor ansvaret for at handle først og fremmest ligger hos medlemslandene.

Det er således afgørende for regeringen, at det i de videre forhandlinger fastholdes, at søjlen ikke flytter på den eksisterende kompetencefordeling mellem EU-Kommissionen og landene, ligesom nærhedsprincippet skal overholdes.

Ligeledes skal hensynet til medlemslandenes forskellige nationale arbejdsmarkeds- og velfærdsmodeller og arbejdsmarkedets parter fuldt ud respekteres i de videre forhandlinger.

Regeringen er af den opfattelse, at sund og stabilitetsorienteret økonomisk politik, som sikrer høj beskæftigelse, er det bedste grundlag for at varetage sociale hensyn. Regeringen vil derfor arbejde for, at søjlen kobles med behovet for løbende nationale reformer og ansvarlig økonomisk politik.

Regeringen ønsker et socialt ansvarligt Europa, der stiler mod inklusiv vækst. EU kan være med til at sætte de overordnede rammer for, men må ikke styre detaljerne på beskæftigelses- og socialområdet.

Regeringen vil arbejde for, at den sociale søjle skal være åben på ligeværdige vilkår, men ikke obligatorisk, for ikke-eurolande.

Regeringen vil indgå aktivt i forhandlingerne for at påvirke dem med danske synspunkter. Når den endelige søjle foreligger, skal der tages stilling til eventuel dansk deltagelse.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.